

MANAGEMENTSYSTEMEN VOOR DE CHEMISCHE LOGISTIEK

Managementsystemen helpen organisaties bij het systematisch realiseren van bijvoorbeeld kwaliteits-, milieu-, en veiligheidsdoelstellingen. In dit artikel wordt ingegaan op de soorten managementsystemen die interessant kunnen zijn voor chemische logistiek bedrijven en de certificatie daarvan.

TEKST Frans Stuyt (SCCM)

Het concept van een managementsysteem

De structuur van alle managementsysteemnormen is geharmoniseerd. Dat betekent dat de hoofdstuk- en paragraafindeling van alle normen hetzelfde is en er een verplichte basistekst is. Deze basistekst (de 'High Level Structure') wordt vervolgens voor elk onderwerp aangevuld met de voor dat onderwerp van belang zijnde specifieke eisen. Denk hierbij aan de normen [ISO 9001](#) (kwaliteit), [ISO](#)

[14001](#) (milieu), [ISO 45001](#) (Gezond en veilig werken) en [ISO 50001](#) (energie).

In figuur 1 is de opzet van de managementsystemen terug te vinden.

De in figuur 1 opgenomen termen zijn de hoofdstukken die in elke norm terug te vinden zijn. In de titels van deze hoofdstukken is de bekende 'Plan-Do-Check-Act'-cyclus (PDCA) te herkennen. Meer

informatie over de essentie van de verschillende hoofdstukken in het algemeen is terug te vinden in [Bijlage I](#) van dit artikel, welke terug te vinden is op de [website](#) van CLM.

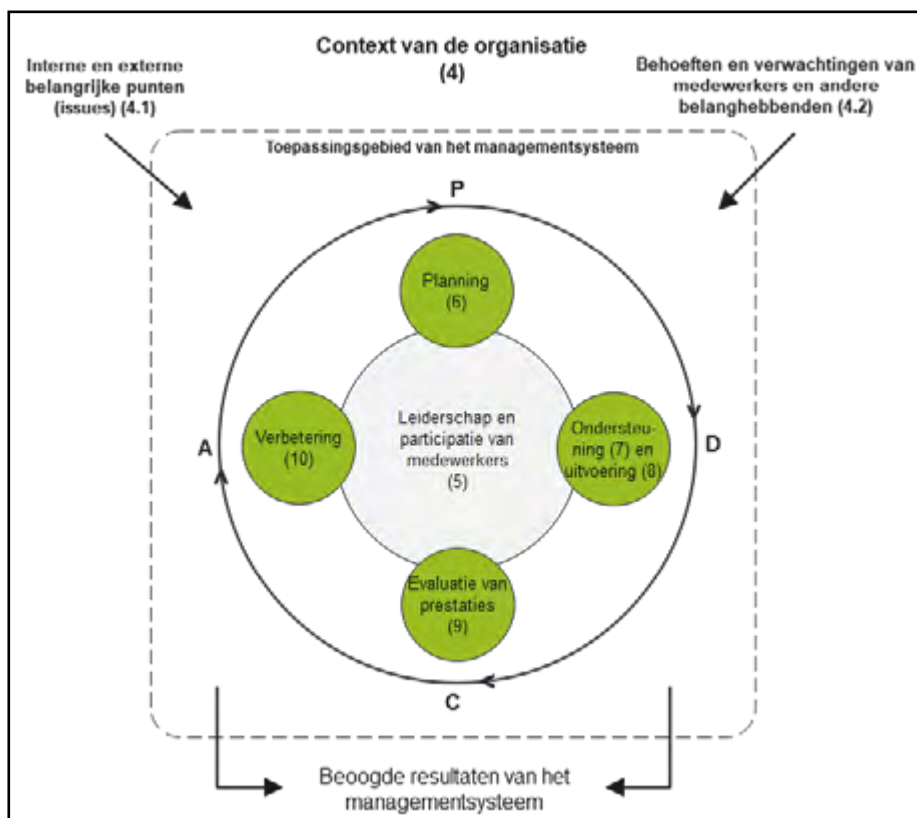
Managementsystemen relevant voor chemische logistiek bedrijven

Het zal bekend zijn dat een kwaliteitsmanagementsysteem op basis van ISO 9001 voor alle chemische logistiek bedrijven relevant zal zijn. Ik ga hierbij dan ook in op de mogelijke relevantie van ISO 14001, ISO 45001, NTA 8620 en ISO 50001 voor chemische logistiek bedrijven.

ISO 14001 - Milieu-managementsystemen

Voor chemische logistiek bedrijven kunnen de volgende onderwerpen spelen die het interessant maken om een [ISO 14001](#) milieumanagementsysteem in te voeren en daarmee milieurisico's te beheersen en eventuele kansen op milieugebied te pakken:

- > Het [reduceren van energieverbruik en CO2-emissies](#) zal voor chemische logistiek bedrijven belangrijk zijn. Energieverbruik en daarmee samenhangende CO2-emissies vallen onder het milieumanagementsysteem. Het gaat dan zowel om energie in verband met transport als energie voor verwarming/koeling van kantoren en opslaglocaties.

Figuur 1 - De opzet van managementsystemen.

Klanten zullen steeds vaker eisen stellen op dit punt en dit maakt het van belang om systematisch te werken aan verbetering.

- > Naast het energieverbruik zijn aan transport verschillende andere milieuaspecten verbonden. Denk aan dieselemissies, fijnstof, stikstofoxiden, etc. Ook aan het onderhoud van voertuigen (waaronder het wassen) zijn verschillende milieuaspecten verbonden. Bij het laden en lossen kunnen lekkages aan de orde zijn die negatieve milieu-gevolgen hebben en risico's met zich meebrengen.
- > Wanneer chemische stoffen opgeslagen en getransporteerd worden, is er het risico van ongevallen. Wanneer deze optreden is er vaak ook milieuschade. Het krijgen van inzicht in mogelijke oorzaken van noodsituaties, daarop te reageren en het nemen van maatregelen om deze te voorkomen is onderdeel van een milieumanagementsysteem. Dit sluit aan bij eisen die BRZO-plichtige bedrijven hebben ten aanzien van onder meer identificeren van gevaren en risico's, opstellen van scenario's, bepalen van technische en/of organisatorische maatregelen en noodplannen (zie [NTA 8620](#)).

ISO 45001- Managementsystemen voor Gezond en Veilig Werken (G&VW)

Voor bedrijven met personeel (in dienst of ingehuurd) is een managementsysteem voor 'Gezond en Veilig Werken' op basis van [ISO 45001](#) relevant. 'Gezond en Veilig Werken' werd in het verleden 'arbo' genoemd. ISO 45001 kan bij chemische logistiek bedrijven toegevoegde waarde hebben op de volgende punten:

- > Terugdringen van werk gerelateerd verzuim. Een aanzienlijk

deel van het verzuim van medewerkers ontstaat door omstandigheden op het werk. Dat kan heel verschillende oorzaken hebben (fysieke/fysische belasting tijdens werk, psychosociale arbeidsomstandigheden, omgang met gevaarlijke stoffen, etc.). Ook bij chemische logistiek bedrijven kunnen medewerkers geconfronteerd worden met deze oorzaken/gevaren met verzuim tot gevolg. Buiten het feit dat dit voor de betrokken medewerkers heel vervelend is, is het ook voor de werkgever een kostbare zaak omdat het financiële consequenties heeft en het een verstoring van de werkzaamheden als gevolg heeft. Een krappe arbeidsmarkt maakt de gevolgen nog extra voelbaar en de urgentie groter om structureel te zorgen voor een goede en veilige werkomgeving.

- > Op het moment dat een organisatie voor een goede en veilige werkomgeving zorgt, zal dit ook positieve effecten hebben op de aantrekkelijkheid van de omgeving voor werknemers en kan het daarmee een positief effect hebben op de werkprestaties. Medewerkers die zich prettig voelen in hun werkomgeving zullen over het algemeen ook beter presteren.
- > Bedrijven zijn op basis van de Arbowet verplicht een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) en een plan van aanpak op te stellen en te laten toetsen. In de praktijk is de RI&E een statisch document dat vaak niet actueel wordt gehouden. Door de invoering van ISO 45001 wordt ervoor gezorgd dat de RI&E actueel blijft.
- > ISO 45001 vereist dat de gevaren worden geïdentificeerd en risico's worden beoordeeld in verband met gevaarlijke stoffen in de werkomgeving. Bij ISO

45001 gaat het dan om de risico's voor medewerkers en eventueel andere aanwezigen op de locatie. Gevaren en risico's kunnen er op verschillende niveaus zijn. Het kan een gevaar zijn met gevolgen voor individuele medewerkers of een gevaar met gevolgen voor grotere aantallen medewerkers. De verschillende gevaren en risico's voor medewerkers moeten op basis van ISO 45001 geïdentificeerd en beoordeeld worden. Ook dienen preventieve maatregelen te worden genomen en repressieve maatregelen te worden voorbereid.

NTA 8620 - Veiligheidsmanagementsystemen voor risico's van zware ongevallen

Chemische logistiek bedrijven kunnen wettelijke verplichtingen hebben op basis van het Besluit Risico Zware Ongevallen (BRZO). Het wel of niet BRZO-plichtig zijn is afhankelijk van de omvang van de opgeslagen gevaarlijke stoffen. Bedrijven die BRZO-plichtig zijn dienen een zogenaamd Veiligheidsbeheerssysteem (VBS) in te voeren. Het VBS bestaat uit de eerder beschreven 'Plan-Do-Check-Act'-cyclus, maar dan gericht op gevaarlijke stoffen met explosiegevaar.

Zowel bij ISO 14001 als ISO 45001 is er aandacht voor dit onderwerp. Voor beide normen is het noodzakelijk om inzicht te hebben in de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen. Bij ISO 14001 gaat het om de potentiële gevolgen voor het milieu en de omgeving en bij ISO 45001 om de medewerkers en andere aanwezigen op de locatie. Het VBS is een combinatie van deze beide (zie figuur 2).

De eisen die in het BRZO aan het VBS worden gesteld zijn vrij globaal en sluiten niet meer aan bij de

ISO-normen voor managementsystemen. Deze normen worden steeds aangepast aan de laatste inzichten. Om die reden is in Nederland de [NTA 8620](#)-norm ontwikkeld. In deze norm (gratis te verkrijgen via de [webshop](#) van NEN) wordt gebruik gemaakt van een vaste hoofdstukindeling en basistekst die ISO heeft ontwikkeld. Aan deze basistekst zijn alle BRZO-gerelateerde eisen toegevoegd. [NTA 8620](#) geeft daarmee een compleet overzicht van alle managementsysteem gerelateerde eisen uit het BRZO. De norm kan worden gebruikt als een aanvulling/verdieping op ISO 14001 en/of ISO 45001.

Organisaties zijn vrij om NTA 8620 wel of niet toe te passen. Zij kunnen aan certificatie-instellingen een beoordeling tegen NTA 8620 laten uitvoeren (bijvoorbeeld in combinatie met een ISO 14001- of ISO 45001-audit). Dit wordt in de praktijk echter niet gedaan omdat bedrijven al periodiek door de overheid worden geïnspecteerd en dit voldoende vinden.

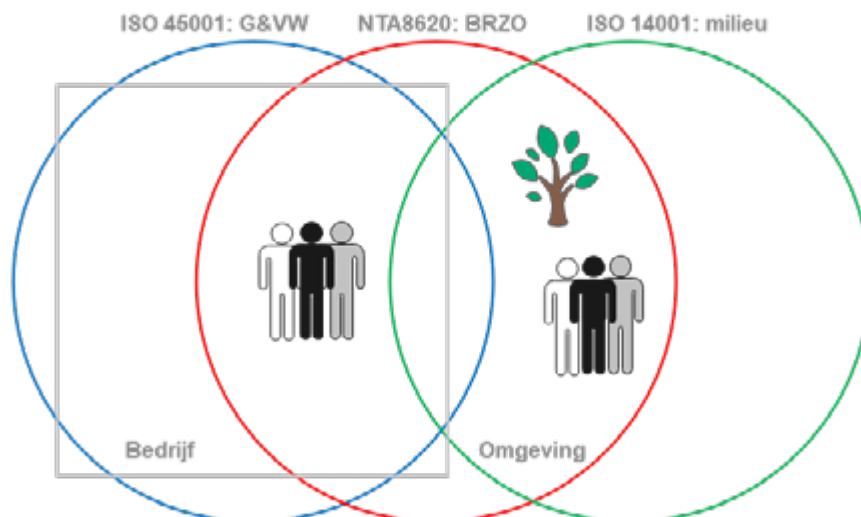
ISO 50001- Energie-managementsystemen

Wanneer een organisatie veel energie verbruikt (zoals in de papierindustrie, procesindustrie, delen van de voedingsmiddelenindustrie, datacenters) is het van belang om een gedetailleerd inzicht te hebben in alle in- en uitgaande energiestromen en ook in de procesbesturing te anticiperen op de gevolgen voor het energieverbruik. Voor de meeste chemische logistiek bedrijven ligt de toepassing van ISO 50001 niet voor de hand. In dit artikel wordt deze norm daarom niet verder toegelicht.

Managementsystemen in detail

Aan het begin van dit artikel is de essentie van de verschillende onderdelen van een managementsysteem samengevat. Deze samenvatting is

Welke managementsystemen in relatie met BRZO

Figuur 2 - Managementsystemen in relatie tot BRZO.

gebaseerd op de basistekst die in alle managementsysteemnormen is terug te vinden. In de verschillende managementsysteemnormen wordt de basistekst aangevuld met voor het betreffende onderwerp specifieke eisen. Een aantal voor de chemische logistiek interessante aanvullingen op de basistekst worden toegelicht in [Bijlage II](#) behorende bij dit artikel, welke terug te vinden is op de [CLM-website](#).

Certificatie van managementsystemen

Op dit moment zijn 206 ISO 14001 en ISO 45001 certificaten geregistreerd in de bedrijfstak 'Vervoer en opslag'. Hoeveel bedrijven hiervan uit de chemische logistiek afkomstig zijn is onbekend. Het gaat hier om certificaten afgegeven door Nederlandse certificerende instellingen aangesloten bij [SCCM](#).

Een certificaat is 3 jaar geldig. Tijdens de certificatieperiode wordt er jaarlijks een audit uitgevoerd. Tijdens deze audit wordt via steekproeven de werking van het managementsysteem beoordeeld. Basis van het onderzoek is het beoordelen van de wijze waarop risico's worden geborgd. Voor zowel ISO 14001 als ISO 45001 geldt dat er

naast de risico's in verband met de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen ook andere bronnen van risico's zijn.

Naast risico's wordt er ook naar andere onderwerpen uit de norm gekeken, zoals:

- > Compleetheit en diepgang van identificatie van gevaren en beoordeling risico's (zowel bij milieu als G&VW);
- > 'Management of Change'-procedures;
- > Naleving van wettelijke en andere eisen;
- > Management verantwoordelijkheden.

Op de [site](#) van stichting SCCM vind je naast een overzicht van gecertificeerde organisaties hulpmiddelen en tips voor het invoeren van een managementsysteem.

